

PROMOTION TOOLS USED BY HOUSEHOLD DEALING WITH FARM TOURISM IN THE KUJAWY AND POMERANIE PROVINCES OF POLAND

ANALIZA FUNKCJI PROMOCJI W ZARZĄDZANIU GOSPODARSTWAMI AGROTURYSTYCZNYMI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO - POMORSKIEGO

Małgorzata ZAJDEL, Małgorzata MICHALCEWICZ

Faculty of Management, University of Technology and Life Sciences in Bydgoszcz
Tel: 052 340 81 76, fax 052 340 81 92, m.zajdel@utp.edu.pl, malgosia@utp.edu.pl

Manuscript received: September 16, 2008; Reviewed: October 31, 2008; Accepted for publication: February 2, 2009

ABSTRACT

The aim of article was to show the importance of information technology in a farm tourism household. The research focused on the use of internet tools for self-development and promotion. It has been concluded that in spite of availability of many tools and technology, the promotion potential of farms in Kujawsko-Pomorskie region is not fully exercised. Thus, development of some districts could be affected.

Keywords: farm tourism household, information technology, Internet tools, promotion.

STRESZCZENIE

Celem artykułu było wykazanie roli technologii informacyjnej w gospodarstwie agroturystycznym. Zbadano, w jaki sposób gospodarstwa agroturystyczne wykorzystują narzędzia internetowe w celu rozwoju i promocji własnych działalności. Stwierdzono, że pomimo dostępności do wszelkich narzędzi i technologii umożliwiających rozwój oraz promocję w Internecie, możliwości gospodarstw agroturystycznych w województwie kujawsko – pomorskim nie są w pełni wykorzystywane, co może też mieć wpływ m.in. na ograniczenia rozwoju niektórych powiatów.

Słowa kluczowe: agroturystyka, technologia informacyjna, narzędzia internetowe, promocja.

DETAILED ABSTRACT

Agriturism is a powerful force helping rural areas to develop by creating new job opportunities, fighting unemployment and being an additional source of income. Agriturism has an established history going back as far as the 1940s. Agri-farms can be found in many different parts of Poland. Development of Agriturism is essential for preserving local environment and cultural heritage of rural areas [4]. The article features description of communication tools available for agri-farms in Kujawsko-Pomorskie region. Also, different ways of increasing the IT potential of agri-farms have been detailed. The research was aimed at the offer of agri-farms in Kujawsko-Pomorskie region. It was based on database from Agriculture Advisory Centre in Minikowo [8] as well as own findings. The research was aimed at finding different aspects of agri-farms functioning, eg. the relation between the amount of a region's places of interest and the number of farms. Not surprisingly, the more attractive an area is, the higher number of agri-farms. It has been proven that Świecie and Tuchola regions appear to be the most popular with tourists, probably due to the antropogenic and environmental assets. On the other hand, the Włocławek area, with its industrial character, appears to be the least appealing.

WSTĘP

W dobie rozwoju informacji i komunikacji bardzo istotną staje się orientacja i otwartość na innowacje. W warunkach funkcjonowania Polski w strukturach Unii Europejskiej agroturystyka stała się elementem rozwoju obszarów wiejskich, stwarzając możliwość tworzenia nowych miejsc pracy, obniżania bezrobocia, stanowiąc jednocześnie alternatywne źródło dochodu. Zarębski [7] podkreśla, że działania inwestycyjne są istotnym czynnikiem determinującym rozwój turystyki wiejskiej. Powinny one obejmować m.in. budowę i rozbudowę bazy noclegowej, przygotowanie sieci handlowej i rozwój takich usług jak: restauracje, bary. Według Tyrana [5] w krajach Unii Europejskiej dochody z pracy poza obszarem rolnictwa uzyskuje od 40 – 60% gospodarstw, a dla przykładu w Niemczech połowa gospodarstw osiąga ok. 95% dochodu spoza rolnictwa.

Turystyka wiejska ma wieloletnią tradycję, sięgającą jeszcze okresu międzywojennego [1]. Jedną z tych form były tzw. „wczasy pod gruszą”, które to w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych stały się rozpowszechnioną formą wypoczynku [3]. W Polsce dostrzega się duże zróżnicowanie regionalne w zakresie rozmieszczenia gospodarstw agroturystycznych. Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej w kraju ma bardzo duże

znaczenie dla zachowania autentycznego środowiska wiejskiego i dziedzictwa kulturowego terenów wiejskich [4].

W artykule przedstawiono opis narzędzi komunikacji i informacji w gospodarstwach agroturystycznych w województwie kujawsko – pomorskim oraz zaprezentowano badania dotyczące sposobu promocji takich gospodarstw w aspekcie technologii informacyjnej.

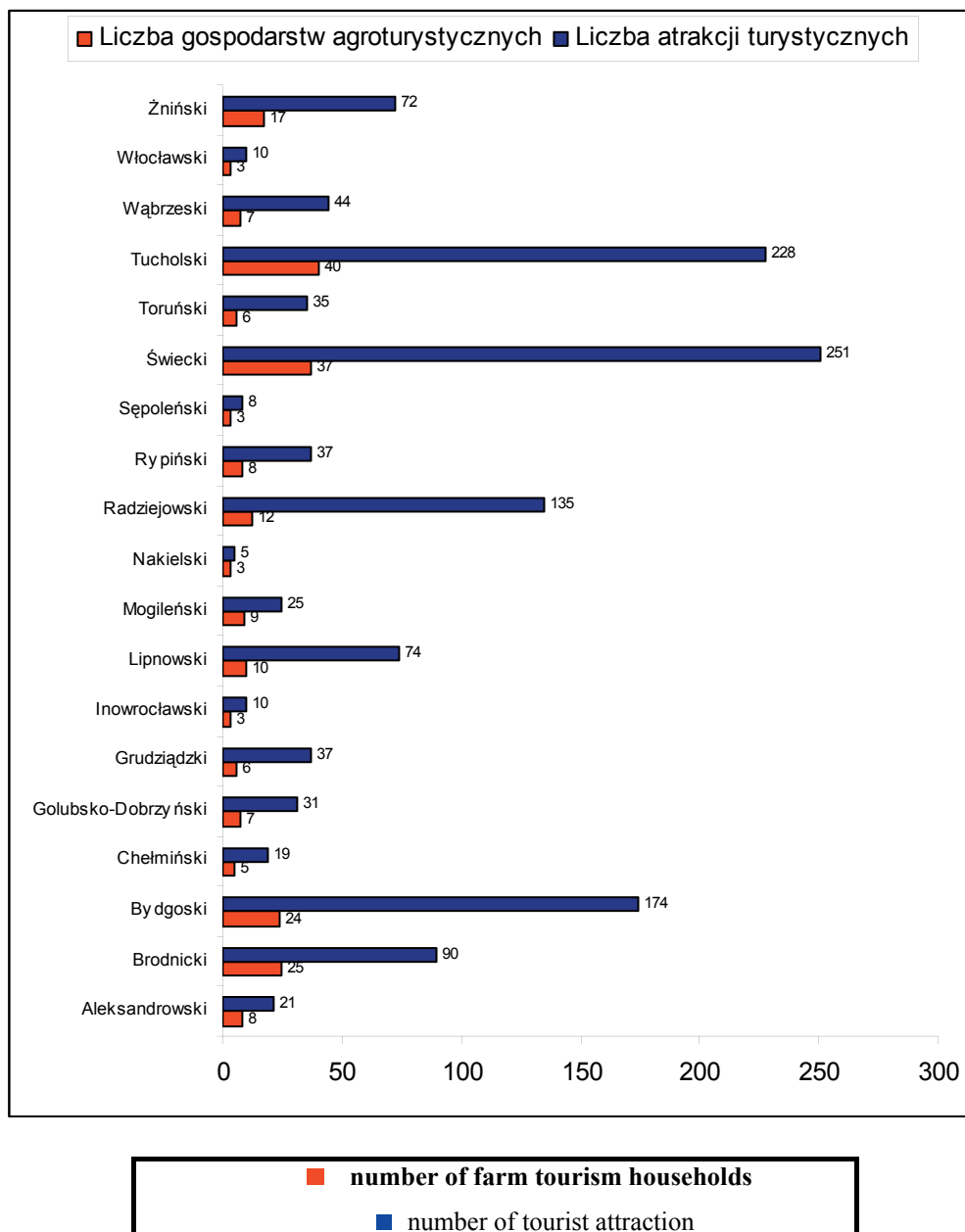
CEL I ZAKRES BADAŃ

Celem przeprowadzonych badań była analiza oferty gospodarstw agroturystycznych w województwie kujawsko - pomorskim w oparciu o dostępną bazę danych zamieszczoną na stronie Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie [8] oraz badania własne. Baza danych stanowiąca właściwy materiał badawczy obejmowała podstawowe informacje m. in. o zarejestrowanych gospodarstwach agroturystycznych z ich charakterystyką wraz z nazwą gospodarstwa i nazwiskiem właściciela, oraz dane teleadresowe z wyszczególnieniem atrakcji turystycznych znajdujących się w okolicy danego gospodarstwa.

MATERIAŁY I METODY BADAŃ

Analiza miała na celu przedstawienie różnych aspektów funkcjonowania gospodarstw agroturystycznych dotyczących m in.: zbadania zależności pomiędzy atrakcjami danego regionu, a liczbą gospodarstw agroturystycznych. Pozwoli to wskazać powiązania pomiędzy gospodarstwem, a atrakcjami, którymi dany region dysponuje oraz to, w jakim stopniu atrakcje te mogą wpływać na liczbę gospodarstw w danym regionie. Kolejnym analizowanym zagadnieniem było zbadanie form promocji z wykorzystaniem technologii informacyjnej (m.in. posiadanie własnej strony internetowej, adresu poczty elektronicznej służącego do kontaktowania się z potencjalnymi klientami) w celu promowania swojego gospodarstwa. Analizowano przepływ informacji za pośrednictwem Internetu, oraz badano aktualność adresu e- mailowego. W tym celu wysłano drogą elektroniczną do wszystkich gospodarstw agroturystycznych list z prośbą o potwierdzenie aktualności adresu. Badano także zależność pomiędzy cenami usług agroturystycznych a ich położeniem w poszczególnych powiatach.

W celu wskazania grup gmin podobnych pod względem liczby obiektów atrakcyjnych turystycznie znajdujących się na jej terenie, poddano grupowaniu 108 gmin, które stanowiły 85% ogółu gmin. Z 235 zmiennych, które służyły w analizie do wydzielenia skupisk wybrano:

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych

Source: Own Study on the basis of the database

http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

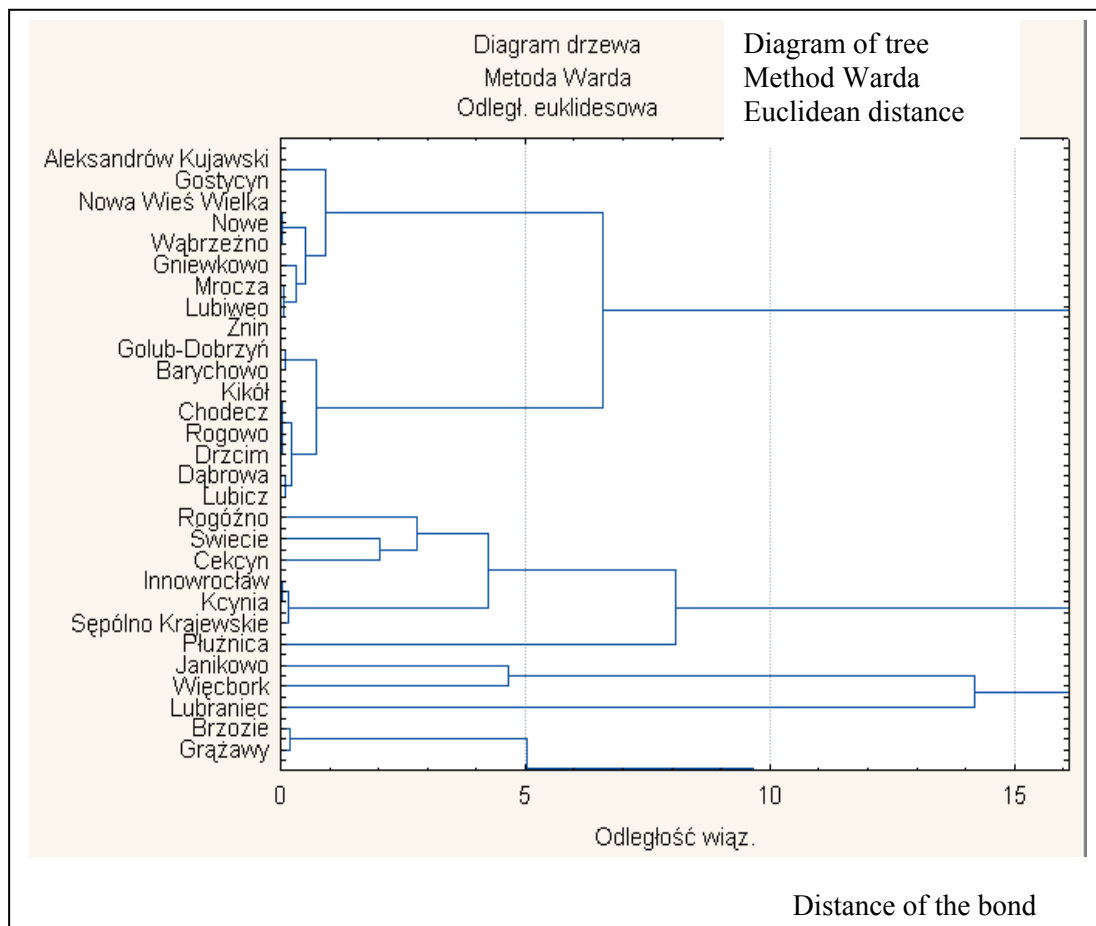
Rysunek 1. Charakterystyka powiatów pod względem liczby gospodarstw agroturystycznych i atrakcji turystycznych

Fig. 1. Characteristics of districts in terms of the number of farm tourism households and tourist attractions

występowanie pomników przyrody, liczbę gospodarstw ekologicznych, obecność domów kultury, prowadzenie turystyki konnej oraz zlokalizowanie na terenie gminy kanałów i potoków. Wybrane zmienne odznaczały się najniższą korelacją względem pozostałych zmiennych. Na podstawie uzyskanych danych dokonano analizy wielowymiarowej - analizy skupień (ang. cluster analysis). Algorytm aglomeracji służy do grupowania obiektów w coraz to większe zbiory (skupienia), z zastosowaniem wybranej miary podobieństwa lub odległości. Typowym wynikiem zastosowań tej metody grupowania jest hierarchiczne drzewo. Na wykresach na osi poziomej odłożone są odległości aglomeracyjne. Przy każdym węźle na wykresie (gdzie uformowało się nowe skupienie) można odczytać odległość, w której odpowiednie elementy zostały powiązane ze sobą

tworząc nowe pojedyncze skupienie. Jeśli dane mają wyrazistą „strukturę” w tym sensie, że istnieją skupienia podobnych do siebie obiektów, to często struktura ta znajdzie odbicie na hierarchicznym drzewie w postaci oddzielnych gałęzi. Odpowiednia analiza przy pomocy metody łączenia pozwala na wykrywanie skupień (gałęzi) i ich interpretację. Grupy obiektów są podobne pod względem cech, przy pomocy, których je wyodrębniono a jednocześnie maksymalnie różnią się między sobą pod względem pozostałych badanych zmiennych. Jeżeli w grupie skupiona jest mała liczba elementów to skupienie nazywane jest słabym, natomiast gdy znajduje się w nim duża liczba jest to skupienie silne.

Jako metodę analizy wybrano aglomerację i w niej zastosowano do pomiaru odległości - odległość euklidesową, a jako metodę tworzenia skupień - Metodę

Źródło: Zajdel, Michalcewicz, Analiza możliwości rozwoju turystyki w województwie kujawsko – pomorskim, Szczecin, 2005
Source: Zajdel, Michalcewicz: Analysis of the possibility of the development of the tourism in the province Kujawy and Pomerania, Szczecin, 2005

Rysunek 2. Diagram drzewa – grupa pierwsza i druga
Fig.2. Diagram of the tree first and second group

Warda [2].

WYNIKI

W województwie kujawsko - pomorskim zarejestrowano 233 gospodarstw agroturystycznych, których położenie w układzie powiatów w dużym stopniu uwarunkowane jest liczbą atrakcji turystycznych (rys. 1). Analiza wskazuje, że wszystkie gospodarstwa agroturystyczne zarejestrowane w internetowej bazie Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Minikowie udostępniają numer telefonu kontaktowego, a także coraz bardziej popularny staje się Internet, jako medium wykorzystywane w promocji gospodarstwa.

Jako atrakcje turystyczne zdefiniowano różnego rodzaju zbiorniki wodne (rzeki, jeziora), pomniki przyrody, lasy, interesujące gatunki zwierząt i roślin, miejsca historycznie ważne, a także ośrodki oferujące usługi dla turystów.

Podobne wyniki uzyskano w innych badaniach prowadzonych w latach 2004-2005, przez Zajdel, Michalciewicz [6], gdzie dokonano grupowania gmin pod względem liczby obiektów atrakcyjnych turystycznie znajdujących się na jej terenie. Powstałe drzewo hierarchiczne ilustruje rysunek 2. (fragment wydzielonego skupiska). Na osi pionowej przedstawiono gminy a na poziomej odległości taksonomiczne. Z wykresu wynika, iż można wyznaczyć różną liczbę grup gmin, w zależności od przyjętej odległości.

W wyniku analizy powstało pięć grup gmin. W tabeli zestawiono sześć wybranych zmiennych, które stały się

podstawą do wydzielenia grup badawczych.

Okazuje się, że najczęściej aktywnych gospodarstw agroturystycznych odnotowano w grupie piątej - 44 i trzeciej - 25. Analiza wskazuje, że wszystkie gospodarstwa prowadzą jednocześnie działalność ekologiczną. Zauważa się, że w grupach tych gminy mają rozbudowaną infrastrukturę umożliwiającą rozwój usług turystycznych.

Badania wykazują, że ponad 30% gospodarstw agroturystycznych w województwie kujawsko - pomorskim funkcjonuje na terenie powiatu świeckiego oraz powiatu tucholskiego, które zajmują najwyższe miejsca w rankingu obu badanych cech (rys. 3).

Nie dostrzega się różnic w pozycjach zajmowanych przez poszczególne powiaty, co świadczy o dużej współzależności obu tych cech. Największą różnicę odnotowano w powiecie mogileńskim oraz rypińskim, co może być spowodowane usytuowaniem gospodarstw w sąsiedztwie ciekawych atrakcji turystycznych, tj. Sanktuarium Maryjnego w Licheniu, czy też Muzeum Archeologicznego w Biskupinie. Na atrakcyjność powiatu rypińskiego wpływa także urozmaicona morfologia terenu, która zachęca turystów do spędzenia czasu w tych okolicach.

Z przeprowadzonego badania wynika, że w dalszym stopniu poczta elektroniczna nie jest zbyt często wykorzystywana przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych, i tak w powiecie inowrocławskim oraz sępoleńskim ponad 66% gospodarstw posiada dostępny własny adres e-mailowy, natomiast w powiecie

Tabela 1. Zestawienie wybranych zmiennych Tab. 1. Putting together chosen variables

DIAGNOZOWANA CECHA/ Evaluated feature	Wydzielone grupy/groups marked off				
	1	2	3	4	5
	Liczba [szt.]/number of pieces				
POMNIKI PRZYRODY/NATURAL FEATURES OF HISTORIC IMPORTANCES GOSPODARSTWA EKOLOGICZNE/ECO-FRIENDLY HOUSEHOLDS	174	1269	612	42	265
DOMY KULTURY/COMMUNITY CENTRES	4	1281	15	6	7
TURYSTYKA KONNA/HORSE TOURISM	9	19	20	2	28
KANAŁY/CHANNELS	17	4	10	5	0
POTOKI/STREAMS	0	0	25	2	0
	0	0	0	11	0

Źródło: Zajdel, Michalciewicz, Analiza możliwości rozwoju turystyki w województwie kujawsko - pomorskim, Szczecin, 2005
Source: Zajdel, Michalciewicz: Analysis of the possibility of the development of the tourism in the province Kujawy and Pomerania, Szczecin, 2005

bydgoskim prawie połowa gospodarstw (45,83%) posiada skrzynkę e-mail.

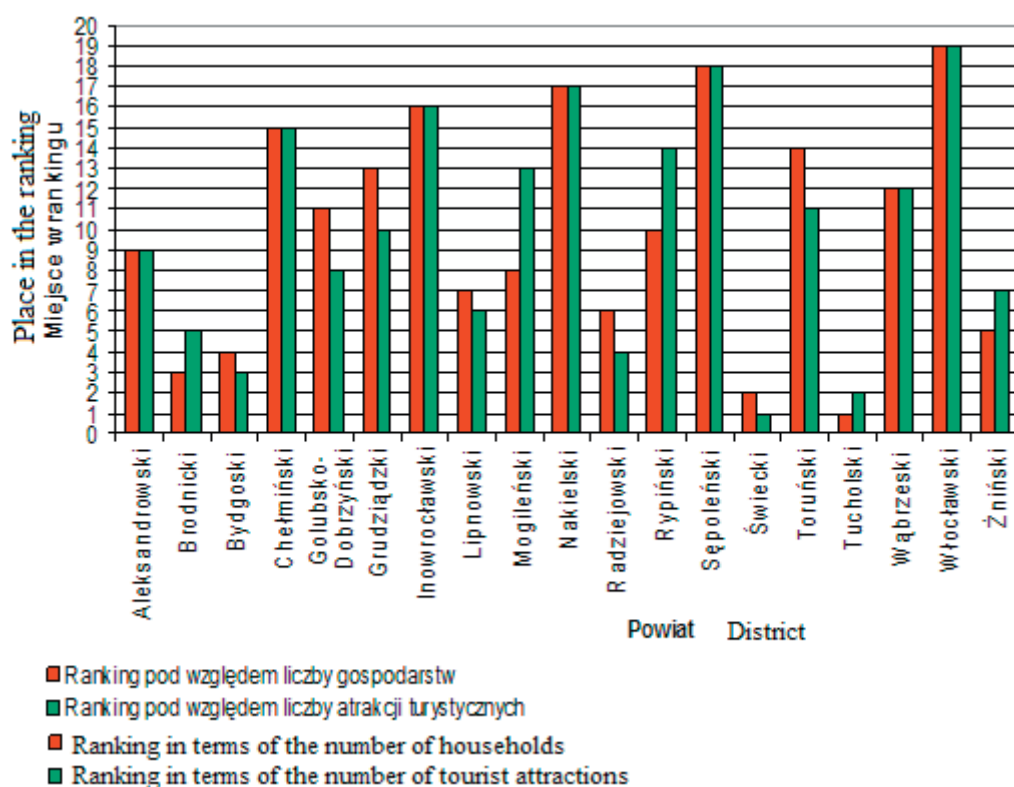
Na rys. 4 przedstawiono udział wykorzystywania adresu e-mail. Najwyższy udział odnotowano w powiecie inowrocławskim i sępoleńskim 66,67% a najniższy w wąbrzeskim – zerowy (rys 4).

W celu zweryfikowania, czy podany w internetowej bazie danych adres e-mailowy jest rzeczywiście wykorzystywany przez właścicieli poszczególnych gospodarstw, wysłano wiadomość testową z prośbą o odpowiedź, w celu sprawdzenia m. in. czy adres jest aktualny. Ze względu na to, że żaden z operatorów usług poczty internetowej nie przysłał informacji o tym, że którykolwiek z adresów jest nieaktualny przyjęto, że wszystkie skrzynki istnieją. Na każdy z adresów wysłano 3 wiadomości w przeciągu 3 tygodni, a wiadomość zwrotną otrzymano od niespełna 10% gospodarstw. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być fakt, że nie każde gospodarstwo agroturystyczne posiada komputer, a podany adres e-mail może faktycznie istnieć, lecz jest

on nieużywany.

Coraz bardziej popularne staje się także posiadanie własnej strony internetowej przez gospodarstwo agroturystyczne. Wszystkie gospodarstwa agroturystyczne powiatu inowrocławskiego oraz nakielskiego posiadają witrynę internetową. W powiecie radziejowskim z takiej formy promocji korzysta 75% gospodarstw. Najmniej witryn prezentują gospodarstwa powiatów: aleksandrowskiego, golubsko – dobrzyńskiego oraz wąbrzeskiego, w których ponad 85% właścicieli gospodarstw nie zdecydowało się na założenie strony WWW. Wyniki zostały zilustrowane na rysunku 5.

Większość stron internetowych gospodarstw agroturystycznych przygotowana jest w sposób profesjonalny. Zawierają one m. in. informacje o atrakcjach dostępnych podczas pobytu, warunkach zakwaterowania oraz cenniki usług. Są to jednak dane, które nie wymagają częstych aktualizacji, co mogło spowodować, że niektóre strony mają już po kilka lat i stworzone zostały za pomocą nie stosowanych obecnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych
 Source: Own Study on the basis of the database
http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

Rysunek 3. Ranking powiatów pod względem liczby gospodarstw agroturystycznych i atrakcji turystycznych
 Fig. 3. Ranking of districts in terms of the number of farm tourism households and tourist attractions

narzędzi internetowych.

Badania potwierdziły natomiast, iż jednym z najważniejszych czynników decydujących o wyborze miejsca spędzenia czasu wolnego jest cena, jaką zainteresowana osoba zobowiązana jest zapłacić za dobę spędzoną w gospodarstwie agroturystycznym. W zależności od liczby gospodarstw w danym powiecie stwierdzono korelację pomiędzy wysokością cen (rys. 6).

Najdroższe noclegi oferowało gospodarstwo agroturystyczne „Rancho” w Małej Nieszawce znajdujące się na terenie powiatu toruńskiego. Oprócz podstawowej działalności, prowadzona jest tam także restauracja, organizowane są konferencje biznesowe, wesela i inne uroczystości. Najtańsze noclegi oferowało gospodarstwo agroturystyczne z Urszulewa w powiecie rypińskim, gdzie ceny wahają się od 15 zł do 20 zł od osoby za dobę. Wynika to z małej liczby atrakcji oferowanych przez gospodarstwo oraz z faktu, że przeznaczone jest ono dla osób ceniących sobie niedrogi wypoczynek w ciszy i spokoju. Największe wahania cen zaobserwowano w powiecie toruńskim, co może wynikać z małej różnorodności ofert.

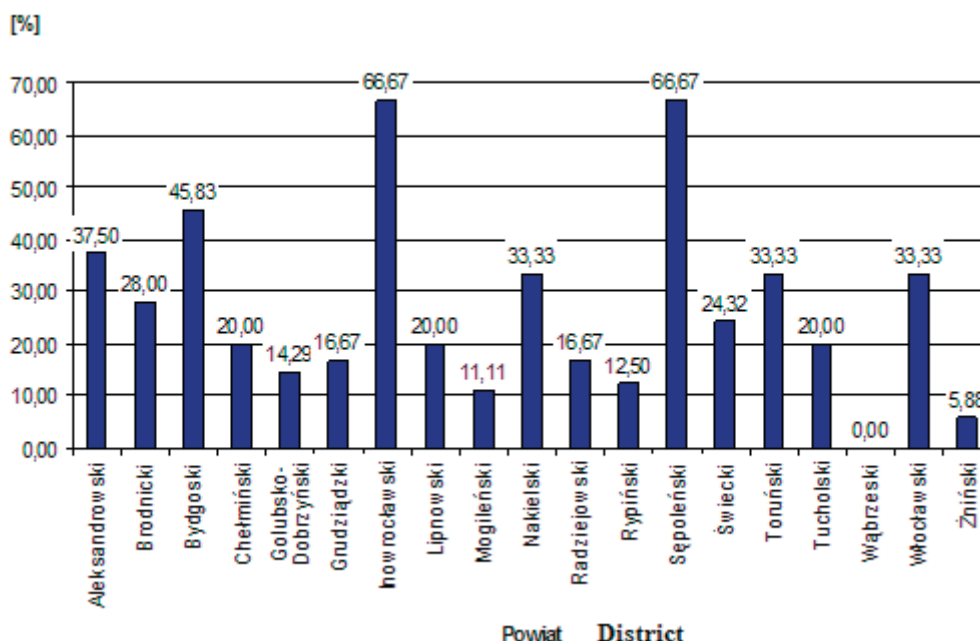
Zakończenie

Z przeprowadzonych badań wynika, że istnieje

zależność pomiędzy atrakcjami a liczbą gospodarstw w danym powiecie – tereny atrakcyjnie turystycznie w województwie kujawsko-pomorskim posiadają większą liczbę gospodarstw agroturystycznych. Analiza dotycząca charakterystyki atrakcyjności powiatów w województwie kujawsko-pomorskim wykazała także, że najbardziej atrakcyjnym powiatem jest powiat świecki i powiat tucholski, prawdopodobnie ze względu na walory antropogeniczne oraz przyrodnicze. Natomiast najmniej atrakcyjnym powiatem dla turystyki wiejskiej okazał się powiat włocławski ze względu na jego przemysłowy charakter.

Wykorzystanie adresu e-mailowego w województwie jest ograniczone, ponieważ aktualność adresu potwierdziło zaledwie 10% gospodarstw. Wynika z tego, że pomimo dużej dostępności do narzędzi internetowej promocji (80% gospodarstw agroturystycznych posiada stały dostęp do sieci Internet), nie jest ona w pełni wykorzystywana przez gospodarstwa agroturystyczne.

W wyniku przeprowadzonych badań odnotowano również znaczącą dysproporcję w posiadaniu przez gospodarstwo strony WWW. Gospodarstwa agroturystyczne powiatu inowrocławskiego oraz nakielskiego posiadają witrynę internetową w 100%, w powiecie radziejowskim w 75%, natomiast tylko 15% gospodarstw w powiatach:

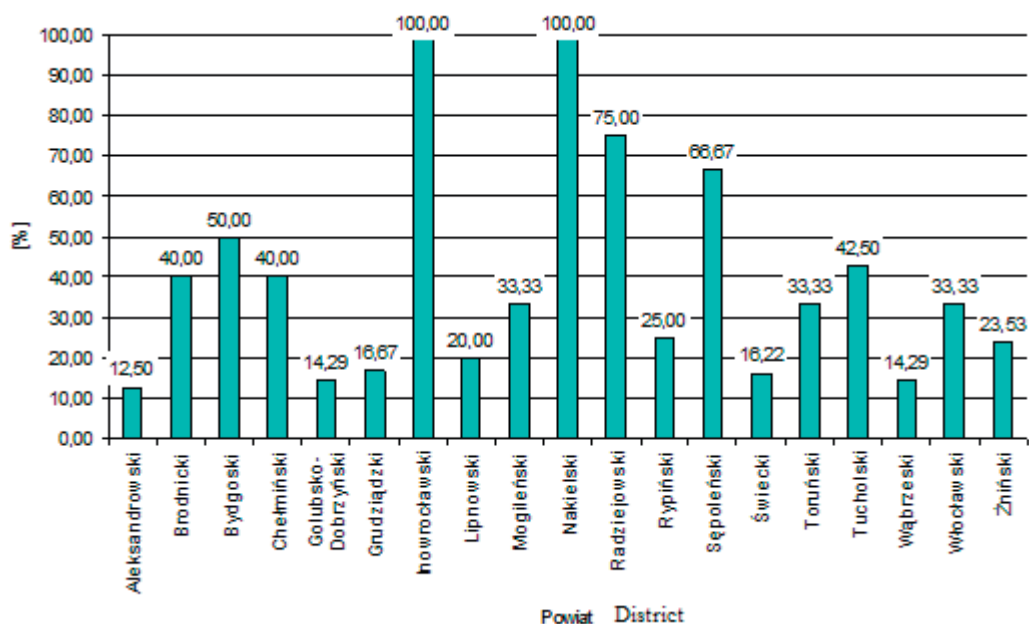
Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych

Source: Own Study on the basis of the database

http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

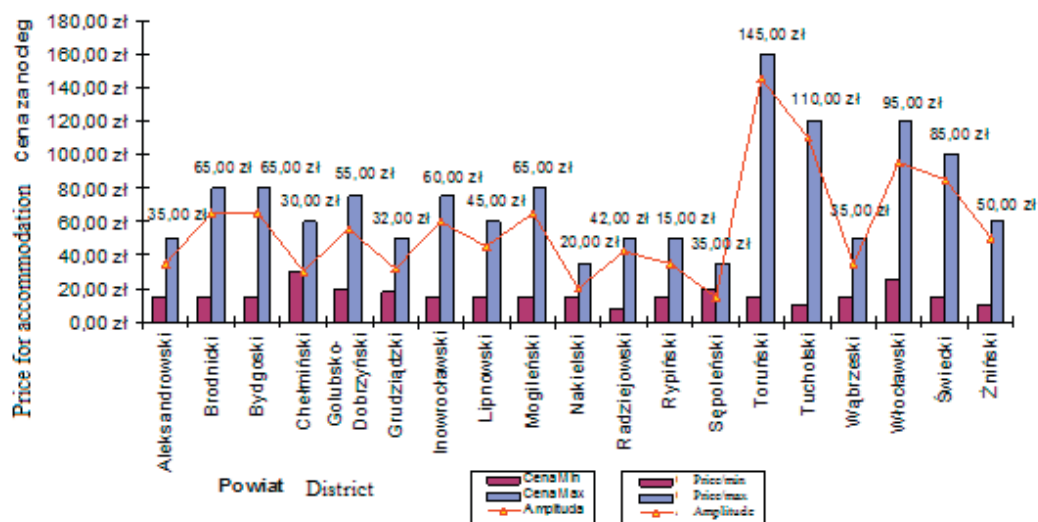
Rysunek 4. Stan posiadania adresu e-mail w gospodarstwach agroturystycznych w poszczególnych powiatach.

Fig. 4. Assets of the address e-mail in farm tourism households in individual districts

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych
 Source: Own Study on the database
http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

Rysunek 5. Udział gospodarstw agroturystycznych posiadające własną stronę internetową
 Fig. 5. Owning the share of farm tourism households own website

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych
 Source: Own Study on the basis of the database
http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

Rysunek 6. Przegląd cen za dobę spędzoną w gospodarstwie agroturystycznym w poszczególnych powiatach
 Fig. 6. Inspection of prices for twenty-four hours spent in the farm tourism household in individual districts

aleksandrowskim, golubsko – dobrzyńskim oraz wąbrzeskim posiada stronę WWW.

LITERATURA

[1]. Brelík A., Agroturystyka forma rozwoju obszarów wiejskich. w: Szanse i zagrożenia rozwoju polskich obszarów wiejskich w rozszerzonej Unii Europejskiej. AR Szczecin (2004): 427 – 433.

[2]. Morrison D. F., Wielowymiarowa analiza statystyczna, PWN, Warszawa, 1990.

[3]. Poczta W., Przezbórska L., Zróżnicowanie regionalne rozwoju pozarolniczej aktywności gospodarczej na terenach wiejskich (ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki i turystyki wiejskiej), w: Zróżnicowanie regionalne gospodarki żywnościowej w Polsce w procesie integracji z Unią Europejską, AR Poznań (2002): 482- 485.

[4]. Przezbórska L., Hegarty C., Rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki w starych i nowych krajach

członkowskich UE – na przykładzie Irlandii i Polski, w: Szanse i zagrożenia rozwoju polskich obszarów wiejskich w rozszerzonej Unii Europejskiej, AR Szczecin (2004): 423-428.

[5]. Tyran E., Turystyka wiejska i agroturystyka jako elementy rozwoju regionalnego, w: Rozwój regionalny w aspekcie integracji z Unią Europejską, AR Kraków (2001), 367-373.

[6]. Zajdel M., Michalcewicz M. Analiza możliwości rozwoju turystyki w województwie kujawsko – pomorskim, w: Turystyka w rozwoju obszarów wiejskich, Akademia Rolnicza Szczecin (2005): 309- 314.

[7]. Zarębski M., Bariery działalności agroturystycznej gospodarstw rolnych, w: Szanse i zagrożenia rozwoju polskich obszarów wiejskich w rozszerzonej Unii Europejskiej, AR Szczecin (2004): 362-369.

[8]. http://www.kpodr.pl/agroturystyka/baza_danych/index.php, [dostęp maj 2008]

